

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Dějepis

Sada: 2

Číslo materiálu v sadě: 9

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Vznik habsburské monarchie

Jméno autora: Mgr. Vladislava Heglasová

Předmět: Dějepis

Jazyk: Čeština

Klíčová slova: Habsburkové, Svatá říše římská národa německého, rudolfínská doba

Cílová skupina: žák 1. ročníku

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žák dokáže objasnit okolnosti nástupu Habsburků na český trůn a popsat proces formování Svaté říše římské národa německého ve střední Evropě. Vysvětlí pozitivní a negativní stránky fungování mnohonárodnostní monarchie. Vyzvedne přitom kulturní rozmach českých zemí v době rudolfínské.

Metodický list/anotace

Motivační prezentace má pomoci žáku pochopit příčiny formování silné mnohonárodnostní habsburské monarchie ve střední Evropě a připomenout okolnosti nástupu Habsburků na český trůn. Žák se prostřednictvím úkolů a ilustračních obrázků seznámí s kulturním rozmachem českých zemí v době vlády císaře Rudolfa II.

Datum vytvoření: 16.1. 2013

**VZNIK
HABSBURSKÉ
MONARCHIE**

Úkol:

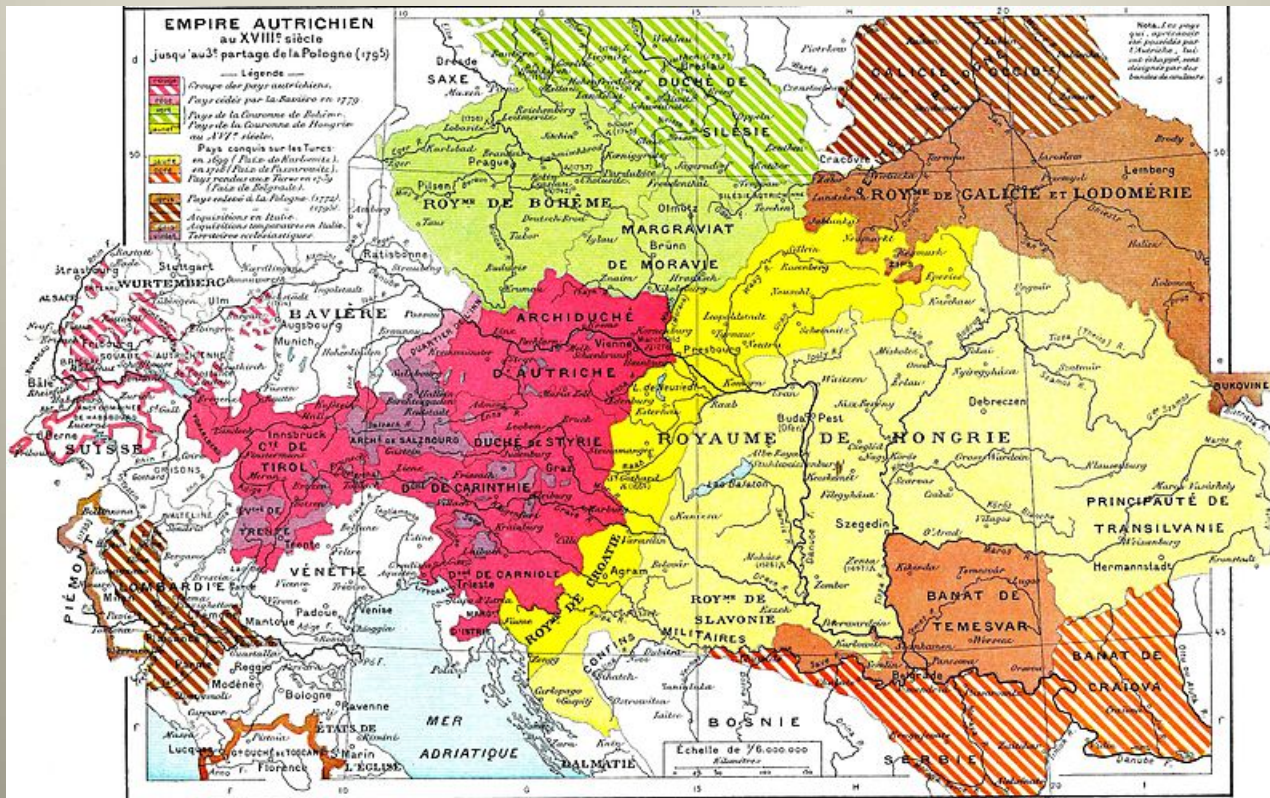
Jaké okolnosti umožnily nástup Habsburků na český trůn a který rok tak ukončil jednu etapu českých dějin?

VZNIK HABSBURSKÉ MONARCHIE

- **1526** – nástup Habsburků na český trůn
- po smrti Ludvíka Jagellonského v bitvě u Moháče proti Turkům
- **mnohonárodnostní habsburská monarchie** (alpské země, české a uherské království)
- jako hráz x Turkům

Územní vývoj habsburské monarchie

Obrázek č. 1

La vieille Allemagne, à l'ouest de l'Elbe, est si affaiblie à la fin du Moyen âge par le morcellement des anciens duchés, qu'elle perd toute force d'action. L'influence politique passe aux deux anciennes marches établies jadis en pays ennemi, l'Autriche et la Prusse.

L'Autriche a pour noyau : les États héréditaires ou le duc souverain a pris le titre d'archi-

duc d'Autriche (1358). En 1526, les Habsbourg y joignent les deux couronnes à demi électives de Bohême (Bohême, Moravie, Silésie) et de Hongrie; mais ils n'entrent en possession de la Hongrie qu'après avoir chassé les Turcs (1699). La formation s'achève par la conquête du Banat (1718) et les acquisitions en Pologne (1772-1795).

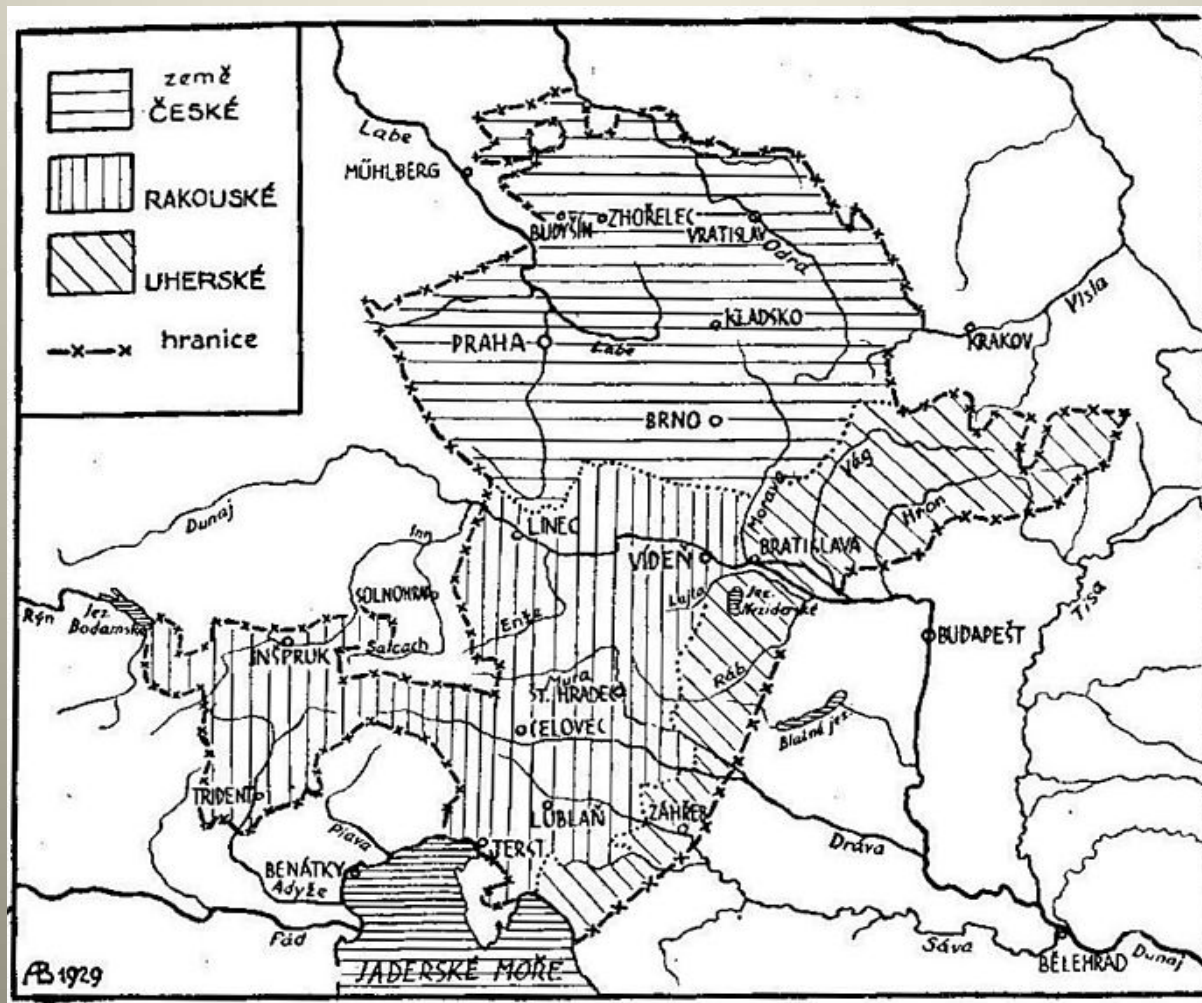
La formation de la Prusse est beaucoup plus tardive. Le noyau est l'électorat de Brandebourg, acquis par les Hohenzollern (1417). Ils y joignent le duché de Prusse (1618), la moitié de la succession de Cleves-Juliers (1614), la Poméranie cétérienne et trois évêchés sécularisés (1648). La Prusse, érigée en royaume en 1700, s'étendit à l'Est (Poméranie 1721, Silésie 1742,

partages de la Pologne 1772, 1793, 1795). Au XIXe siècle, la Prusse, un moment (1807-1814) rejetée à l'est de l'Elbe, recouvre, outre la Poméranie, ses possessions de l'Ouest agrandies de façon à former trois provinces, Westphalie, Rhin, Saxe. La contiguïté entre les deux groupes de l'Est et de l'Ouest est établie par les annexions de 1866.

Země Koruny české v 16. století

spolu se zeměmi rakouskými a uherskými jako součást habsburského soustátí

Obrázek č. 2

VZNIK HABSBURSKÉ MONARCHIE

- Habsburkové - nejmocnější rod v Evropě
- **Karel V.** – vládl ve Španělsku, v koloniích, byl římským králem i císařem
- oba tituly splynuly →
„**Svatá říše římská národa německého**“
- hlavní město – **Vídeň**
- **Ferdinand I.** – panovník již nově vzniklé středoevropské monarchie

Císař Ferdinand I. Habsburk

(obraz Hanse Bocksbergera, 16. st., Kunsthistorisches Museum Wien)

Obrázek č. 3

Ferdinand I. Po smrti Ludvíka Jagellonského uplatnil dědické právo své manželky na českou a uherskou korunu. I když byly tyto dědické nároky v Čechách odmítnuty, byl přijat na základě volby.

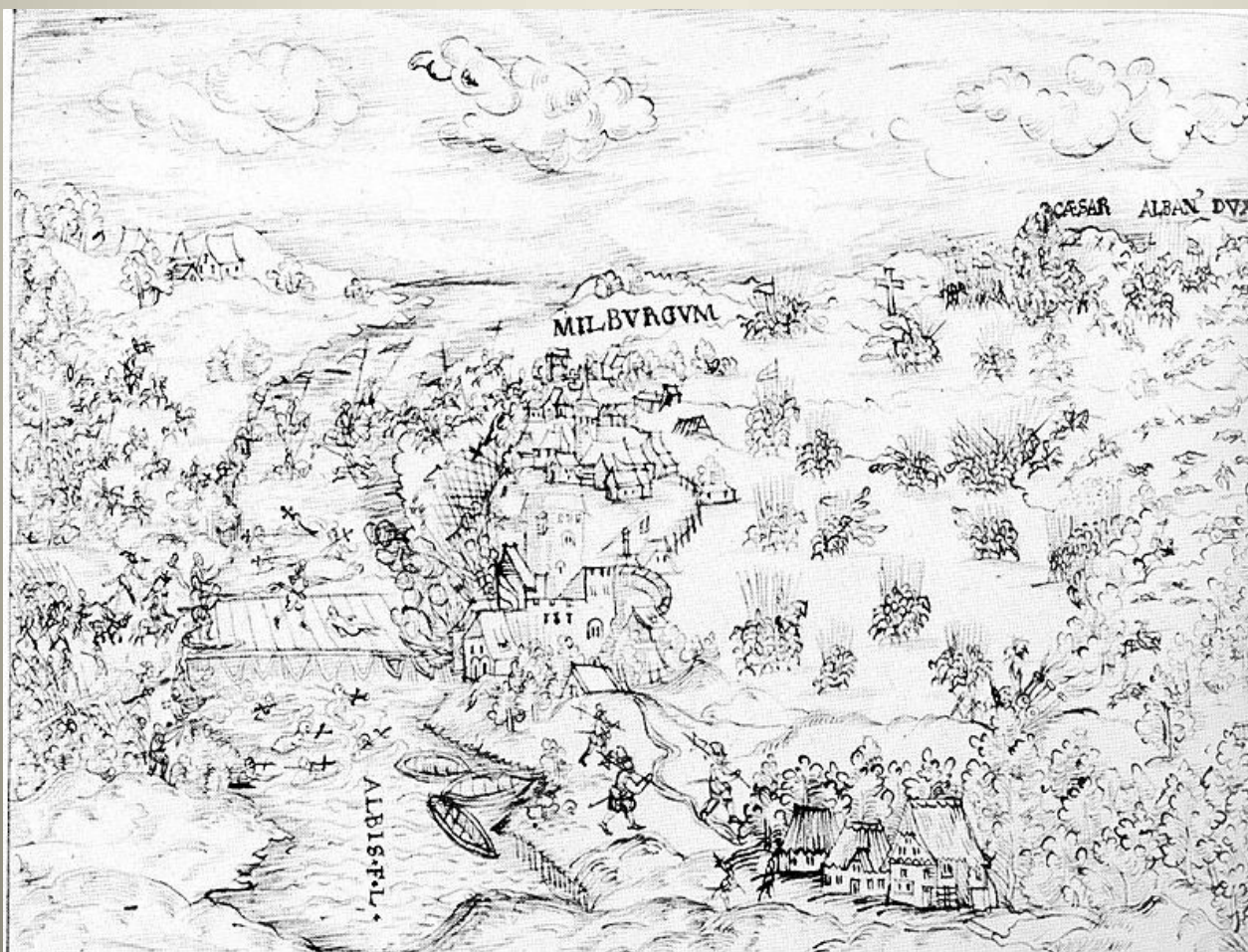
VZNIK HABSBURSKÉ MONARCHIE

- země byla **hospodářsky různorodá**
- **různé jazyky** (německý, český, maďarský, slovenský, srbochorvatský, ukrajinský, slovinský, rumunský, polský, lužickosrbský)
- **snaha o centralizaci** (opora – církve a část šlechty)
- v českých zemích odpor stavů x centralizaci

Válka šmalkaldská 1546 - 1547

Porážka protestantů v bitvě u Mühlberka
(dobová perokresba neznámého autora)

Obrázek č. 4

České stavy roku 1547 odmítly podpořit Ferdinanda I. ve válce šmalkaldské proti protestantům. Porážka Šmalkaldských znamenala rozvat českých stavů a pronásledování Jednoty bratrské.

VZNIK HABSBURSKÉ MONARCHIE

Rudolf II.

- **1609** – zrovnoprávnil katolíky s nekatolíky svým MAJESTÁTEM
- „rudolfínská doba“ – kulturní rozmach
- Praha – hl. městem celé říše a renesanční metropolí
- R.II. podporoval umění, umělecká řemesla, vědy a alchymii (sbírky na Pražském hradě)

Rudolf II.

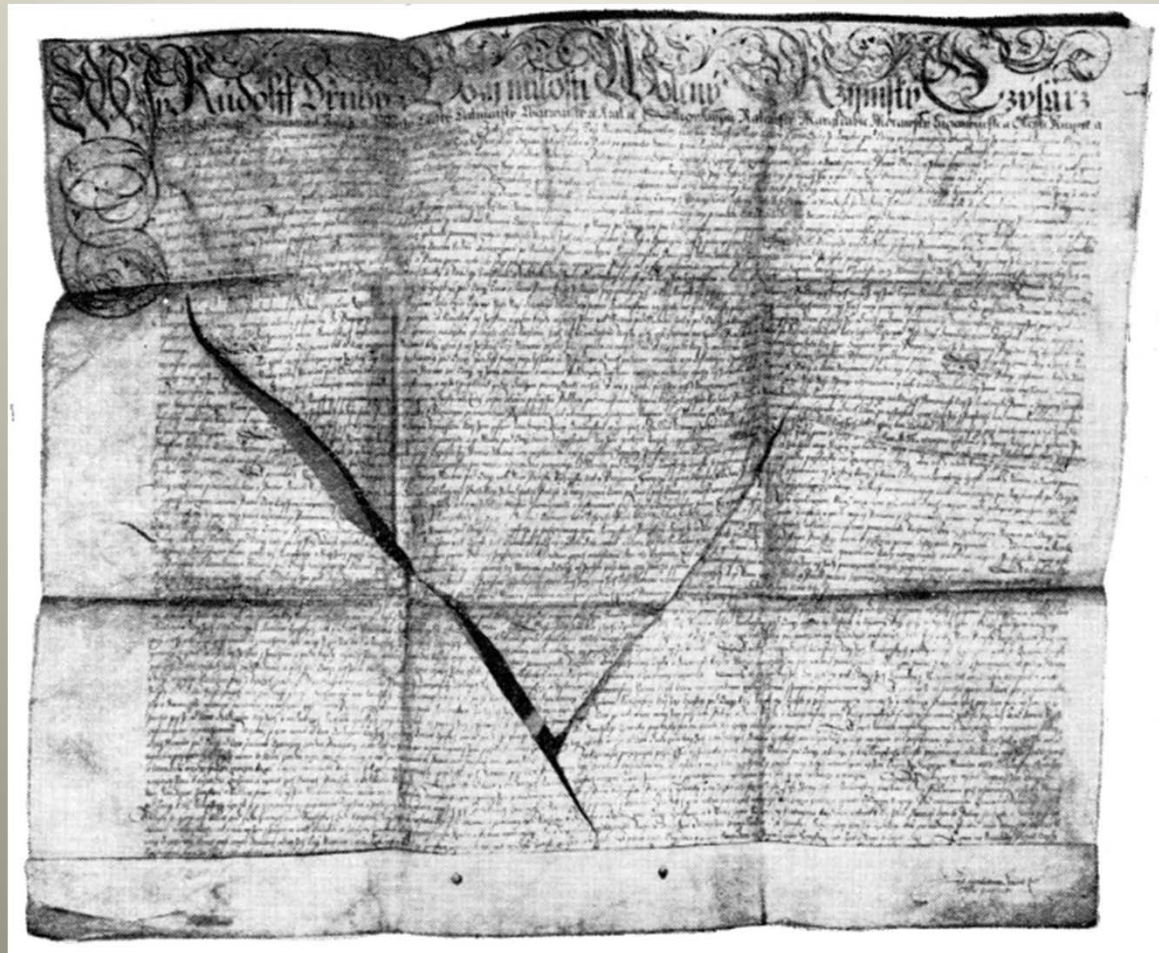
(dobový portrét od Hanse von Aachen, Umělecko-historické muzeum Vídeň)

Obrázek č. 5

Majestát Rudolfa II. pro Čechy z roku 1609 (Dějiny Československa 1437 – 1781)

Obrázek č. 6

Tato listina
zaručovala
svobodu
náboženství
v Českém
království.

Koruna Rudolfa II.

Obrázek č. 7

Rudolf II.
si nechal
u pražských
zlatníků zhotovit
osobní korunu,
která byla později
užívána jako
koruna
Rakouského
císařství
(Klenotnice hradu
Hofburg ve Vídni).

Úkol:

Kteří významní astronomové
působili na dvoře Rudolfa II.?

Řešení:

Na dvoře Rudolfa II. působila řada učenců,
např. astronomové – Tycho de Brahe
a Johannes Kepler.

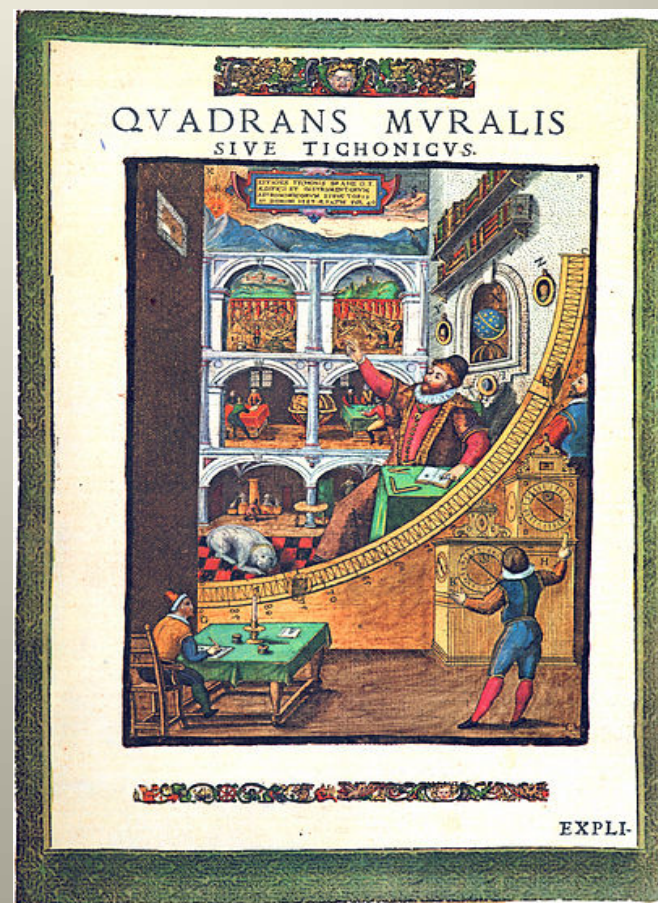
Tycho Brahe

(1546 – 1601)

Obrázek č. 8

Obrázek č. 9

Zední kvadrant, original 1598

VZNIK HABSBURSKÉ MONARCHIE

- šlechta si budovala renesanční zámky a paláce, zakládala soukromé knihovny
- renesanční úpravy měst (např. Telč)
- literatura v humanistickém duchu, rozšířil se okruh čtenářů
- vývoj k nár. uvědomění - kroniky:
Kronika česká - Václav Hájek z Libočan
Bible kralická – Jan Blahoslav

Alchymisté

Pietro Longhi, 1757

Obrázek č. 11

VZNIK HABSBURSKÉ MONARCHIE

další osobnosti:

- Viktorín Kornel ze Všehrd – právník
- Tadeáš Hájek z Hájku – české vyd. Herbáře
- Jan Jesenius – 1. pitva
- Václav Hollar – rytec, grafik (17. stol.)
- Jan Amos Komenský – školský systém

Odkazy:

Použité zdroje: internet

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

OLAHUS. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Empire_Autricien_au_XVII._siecle.JPG >

Obrázek č. 2

BLASCHKA, A.. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Panstv%C3%AD_habsbursk%C3%A9_v_XVI._s_tolet%C3%AD.jpg>

Obrázek č. 3

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

< http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hans_Bocksberger_der_Aeltere_001.jpg >

Obrázek č. 4

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Renaissance_G10_Schlacht_bei_M%C3%BChlberg.jpg>

Obrázek č. 5

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hans_von_Aachen_003.jpg>

Obrázek č. 6

NEUVEDEN. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Majest%C3%A1t_Rudolfa_II_z_roku_1609.gif>

Obrázek č. 7

BOSSI, Andrew. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:IMG_0109_-_Wien_-_Schatzkammer_-_Crown.JPG>

Obrázek č. 8

ENDER, Eduard. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tycho_Brahe.JPG>

Obrázek č. 9

MECHANIC, Art. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mauerquadrant.jpg>>

Obrázek č 10

KMOROZOV. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kralice.jpg>>

Obrázek č. 11

PROJEKT YORCK. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 16.1.2013]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pietro_Longhi_021.jpg>